

ZAKON

***O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH
ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI***

I - Temeljne odredbe

Članak 1.

Ovim se zakonom, poštujući vlastita naslijeđa i tradicionalne vrijednosti tolerancije i suživota prisutnih u viševjerskom karakteru Bosne i Hercegovine, a u namjeri da se doprinese unapređivanju međusobnog razumijevanja i poštivanja prava na slobodu savjesti i vjere, uređuje jedinstveni pravni okvir u kojem će sve crkve i vjerske zajednice u Bosni i Hercegovini djelovati i biti izjednačene u pravima i obvezama bez ikakve diskriminacije.

Ovim se zakonom garantira svakom čovjeku pravo na slobodu savjesti i vjere sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav), najvišim međunarodnim standardima ljudskih prava sadržanih u međunarodnim deklaracijama i konvencijama o slobodi savjesti i vjere, koji su sastavni dio Ustava i pravnog sustava Bosne i Hercegovine.

Članak 2.

U svrhe ovoga zakona definiše se:

1. Diskriminacija, utemeljena na vjeri ili uvjerenju, označava svako isključivanje, ograničavanje, davanje prednosti, izostavljanje ili svako drugo razlikovanje koje je utemeljeno na religiji ili uvjerenju, a koje ima za svrhu ili se njime može postići - izravno ili neizravno, namjerno ili nenamjerno - ukidanje ili umanjivanje priznanja, jednakog uživanja i ostvarenja ljudskih prava i temeljnih sloboda u građanskim, političkim, ekonomskim, socijalnim i kulturnim stvarima.
2. Nije diskriminacija, utemeljena na vjeri ili uvjerenju, pravljenje razlikovanja i prednosti od crkava i vjerskih zajednica u poštivanju religijskih obveza i potreba, unutar njih samih, kada crkve i vjerske zajednice ocijene to potrebnim.
3. Crkve i vjerske zajednice su zajednice, ustanove i organizacije vjernika, utemeljene sukladno vlastitim propisima, naučavanjima, vjerama, tradicijama i praksi, kojima je priznata pravna sposobnost i koje su upisane u registar crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini.

Članak 3.

1. Ovaj se zakon primjenjuje na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.
2. Svi ostali zakoni i propisi u ovom području moraju biti usklađeni s odredbama ovoga zakona.
3. Vlasti entiteta, županija, Distrikta i općina, prilikom donošenja i u primjeni propisa iz svojeg djelokruga, dužne su osigurati prava na slobodu uživanja i ispovijedanja vjere i zabrane svake diskriminacije utemeljene na vjeri ili drugom uvjerenju.

II - Sloboda ispovijedanja vjere i uvjerenja

Članak 4.

1. Svatko ima pravo na slobodu vjere i uvjerenja, uključujući slobodu javnog ispovijedanja, odnosno neispovijedanja vjere. Jednako tako, svatko ima pravo prihvatiti ili promijeniti vjeru, kao i slobodu - bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno - da na bilo koji način očituje svoja vjerska osjećanja i uvjerenja obavljanjem obreda, izvršavanjem i pridržavanjem vjerskih propisa, držanjem do običaja i drugih vjerskih aktivnosti. Svatko ima pravo na vjersku pouku, koju će obavljati samo osobe koje na tu službu imenuje službeno tijelo ili predstavnik njegove crkve ili vjerske zajednice, kako u vjerskim ustanovama tako u javnim i privatnim predškolskim ustanovama i osnovnim školama i višim razinama obrazovanja što će se regulirati posebnim propisima.
2. Crkve i vjerske zajednice u propovijedanju vjere i drugim djelovanjem ne smiju širiti netrpeljivost i predrasude prema drugim crkvama i vjerskim zajednicama i njihovim vjernicima ili građanima bez vjerskog opredjeljenja ili ih onemogućavati u slobodnom javnom očitovanju vjere ili drugog uvjerenja.

3. Crkve i vjerske zajednice ne smiju djelovati svojim sadržajem i načinom obavljanja vjerskih obreda i drugih očitovanja vjere koji su protivni pravnom poretku, javnoj sigurnosti, moralu ili na štetu života i zdravlja, odnosno na štetu prava i sloboda drugih.

Članak 5.

1. Zabranjena je svaka diskriminacija koja je utemeljena na vjeri ili uvjerenju a koja je definirana u članku 2.1.
2. Zabranjena su također sljedeća djela:
 - a. napadi i uvrede vjerskih službenika;
 - b. napadi i oštećenja vjerskih objekata ili druge imovine crkava i vjerskih zajednica;
 - c. aktivnosti ili djela usmjerena na raspirivanje vjerske mržnje protiv bilo koje crkve ili vjerske zajednice ili njezinih članova;
 - d. omalovažavanje ili izrugivanje bilo koje vjere;
 - e. javna uporaba službenih simbola, znamenja, atributa i naziva crkve ili vjerske zajednice bez suglasnosti mjerodavne vlasti crkve ili vjerske zajednice;
 - f. osnivanje udruga vjerskih službenika ili vjernika bez odobrenja mjerodavne vlasti crkve ili vjerske zajednice, niti postojeće takve udruge, osnovane bez mjerodavne crkvene vlasti, mogu postojati bez mjerodavna odobrenja;
 - g. izazivanje, podržavanje ili pozivanje vjerske netrpeljivosti i mržnje.

Članak 6.

1. Crkve i vjerske zajednice imaju utvrđen kodeks vjerskih prava i dužnosti svojih članova koji su sukladni naravi njihova poslanja i drugim uredbama crkve ili vjerske zajednice kojoj pripadaju.
2. Sukladno utvrđenom kodeksu vjerskih prava i dužnosti iz stavka 1. ovoga članka:
 - a) Nitko se ne smije prisiljavati ili ometati da ispovijeda svoju vjeru ili uvjerenje, ili da na bilo koji način sudjeluje u vjerskim obredima ili svečanostima bilo kojeg obreda ili vjerske aktivnosti svoje crkve ili vjerske zajednice.
 - b) Nitko se ne smije prisiljavati, izravno ili neizravno, da očituje svoja vjerska uvjerenja.
 - c) Nitko se ne smije prisiljavati da daje prisegu koja je oprečna njegovoj vjeri ili uvjerenjima.
 - d) Vjerski službenici i oni koji se pripremaju za tu službu bit će izuzeti od služenja vojne službe, ali im se ne može zabraniti služenje vojnog roka ako to zatraže sukladno zakonu.

Članak 7.

Sloboda vjere ili uvjerenja uključuje pravo svake osobe, odnosno crkve i vjerske zajednice, da može očitovati svoju vjeru ili uvjerenje, bilo pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, uključujući, među ostalim, pravo:

1. Svakodnevno u javnosti iznositi i zastupati načela svoje vjere ili uvjerenja i prema njima se ravnati s tim da ne ugrožava slobodu drugih;

2. Obavljati vjerske obrede u svojim ili zakupljenim, odnosno iznajmljenim zgradama ili prostorijama koje, prema posebnim propisima, ispunjavaju uvjete za okupljanje većeg broja osoba, na otvorenim prostorima vjerskih objekata, na grobljima, te domovima i imanjima svojih vjernika.
3. Slobodno i javno organizirati vjerske svečanosti, priredbe i druga vjerska i vjerskokulturna okupljanja na javnim mjestima sukladno zakonu kojim se uređuje okupljanje građana.
4. Ustanovljavati, održavati i upravljati vjerskim ustanovama, uključujući ustanove osnovane radi ispunjenja humanitarnih i obrazovnih ciljeva sukladno zakonu.
5. Praviti, tražiti, posjedovati, uvoziti, izvoziti i koristiti predmete i materijale koji se odnose na obrede ili običaje njihove vjere ili uvjerenja sukladno zakonu.
6. Ustanovljavati, posjedovati i dokidati sve vrste sredstava javnoga priopćavanja sukladno zakonu.
7. Pisati, prevoditi, izdavati knjige, udžbenike i priručnike i širiti odgovarajuće javne proglase u pisanom ili slikovnom obliku u novinama, časopisima, elektronskim medijima i ostalim sredstvima elektronske komunikacije sukladno zakonu.
8. Slobodno javno organizirati posjete vjernika i hodočašća vjerskim svečanostima, svetim mjestima, procesijama u zemlji i inozemstvu.

III - Pravni status crkava i vjerskih zajednica

Članak 8.

1. Crkve i vjerske zajednice na teritoriju Bosne i Hercegovine imaju status pravne osobe.
2. Ovim se zakonom potvrđuje kontinuitet svojstva pravne osobnosti povijesno utemeljenim crkvama i vjerskim zajednicama u Bosni i Hercegovini sukladno vjerskim propisima i unutarnjem ustrojstvu u Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini, Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Katoličkoj crkvi i židovskoj zajednici Bosne i Hercegovine, kao i svim ostalim crkvama i vjerskim zajednicama kojima je priznato svojstvo pravne osobnosti prije stupanja na snagu ovog zakona.
3. Nove crkve i vjerske zajednice u Bosni i Hercegovini stječu svojstvo pravne osobe na način predviđen odredbama članka 18. ovoga zakona.
4. Sve crkve i vjerske zajednice imat će službene nazive koji su određeni njihovim kanonskim, ustavnim, odnosno statutarnim propisima i kao takvi koristit će se u javnoj uporabi.
5. Sve crkve i vjerske zajednice mogu osnivati, mijenjati i ukidati svoje unutarnje organe, odnosno oblike organiziranja koji imaju svojstvo pravne osobe.
6. Sve crkve i vjerske zajednice svojim aktima uređuju koji njihovi unutarnji organi imaju svojstvo pravne osobe koji će se onda takvima smatrati na teritoriju Bosne i Hercegovine.
7. Crkve i vjerske zajednice u Bosni i Hercegovini mogu se udruživati u saveze crkava i vjerskih zajednica sukladno ovom zakonu.
8. Crkve i vjerske zajednice i njihovi organizacijski oblici, koji su stekli svojstvo pravne osobe upisom u registar, za svoje obveze odgovaraju svaki cjelokupnom svojom imovinom sukladno zakonu.

Članak 9.

Crkve i vjerske zajednice mogu uživati beneficije na temelju svjeg statusa i privilegije koje su karakteristične za neprofitabilne organizacije, sukladno ovom zakonu, kao i statutarnim odredbama po kojim se upravlja u crkvama i vjerskim zajednicama pod uvjetom ili do granice da ne obavljaju raspodjelu prihoda ili profita u korist privatnih osoba, osim u slučaju kada same raspodjele imaju legitimnu karitativnu svrhu.

Članak 10.

Crkve i vjerske zajednice mogu:

1. Osnivati poduzeća, ustanove i udruge; stjecati, raspolagati i upravljati imovinom, kao i poduzimati druge djelatnosti na temelju odluka svojih organa i svoga članstva, sukladno zakonu.
2. Proizvoditi, nabavljati, uvoziti, izvoziti i širiti vjersku literaturu, tiskane i audiovizualne materijale ili predmete i druga sredstva elektronskoga priopćavanja koja su u uporabi kod prakticiranja i podučavanja vjere, sukladno zakonu.
3. Osnivati kulturne, karitativne, zdravstvene i odgojno-obrazovne ustanove različitog smjera, vrste i stupnja, u pravima izjednačene s ustanovama čiji su osnivači država ili drugi ovlašteni osnivači, i obavljati u njima odgovarajuću djelatnost te navedenim ustanovama samostalno i neposredno upravljati sukladno zakonu.
4. Uspostavljati i održavati međunarodne odnose i kontakte s crkvama i vjerskim zajednicama i svim drugim subjektima, sukladno poslanju crkve, odnosno vjerske zajednice.
5. Raditi sve drugo što pozitivnim zakonima nije zabranjeno.

Članak 11.

1. Crkve i vjerske zajednice upravljaju sobom na svom unutarnjem planu sukladno vlastitim aktima i naučavanju, što neće imati nikakvih građansko-pravnih učinaka i što se neće prinudno provoditi od javne vlasti niti može biti primjenjivano na nečlanovima.
2. Crkve i vjerske zajednice svoje unutarnje ustrojstvo samostalno uređuju sukladno svojim internim propisima, zakonima i naučavanjima.
3. Crkve i vjerske zajednice samostalne su pri izboru, imenovanju i smjeni svog osoblja sukladno svojim vlastitim zahtjevima, propisima i potrebama.
4. Crkve i vjerske zajednice imaju pravo tražiti i primati dobrovoljne priloge u novcu i druge priloge.

Članak 12.

1. Crkve i vjerske zajednice mogu stjecati imovinu sukladno zakonu.
2. Crkve i vjerske zajednice posjeduju vlastitu imovinu i imovinska prava kojima slobodno raspolažu i upravljaju.
3. Crkve i vjerske zajednice imaju pravo na restituciju oduzete imovine na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine, bez diskriminacije, sukladno zakonu.

Članak 13.

1. Crkve i vjerske zajednice, njihove ustanove i poduzeća, sukladno zakonu, obvezni su plaćati porez i doprinos na zarade uposlenih djelatnika (mirovinsko, zdravstveno i invalidsko osiguranje), te izvršavati sve druge zakonom propisane obveze.
2. Crkve i vjerske zajednice mogu prikupljati članarinu i dobivati poklone iz zemlje i inozemstva.
3. Donacije i prihodi crkava i vjerskih zajednica tretirat će se sukladno zakonima i propisima koji se odnose na neprofitabilne, obrazovne i karitativne organizacije.

4. Država se obvezuje regulirati mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika, posebnim propisom, a na poticaj bilo koje institucije iz članka 15. točke 1. ovoga zakona.

IV - Odnos države i crkve i vjerske zajednice

Članak 14.

Crkve i vjerske zajednice odvojene su od države a to znači da:

1. Država ne može priznati status državne vjere niti jednoj vjeri ni status državne crkve ili vjerske zajednice niti jednoj crkvi ili vjerskoj zajednici.
2. Država nema pravo miješati se u unutarnje ustrojstvo i poslove crkava i vjerskih zajednica.
3. Nijedna crkva ili vjerska zajednica, niti njeni službenici, ne mogu dobivati posebne privilegije od države u odnosu na druge crkve ili vjerske zajednice i njihove službenike, niti može formalno sudjelovati u radu političkih ustanova, izuzev kako je navedeno u stavku 4. ovoga članka.
4. Država može, na temelju jednakosti prema svima, davati materijalnu potporu crkvama i vjerskim zajednicama za očuvanje kulturne i povijesne baštine, zdravstvene djelatnosti, obrazovne, karitativne i socijalne usluge koje pružaju crkve i vjerske zajednice, jedino pod uvjetom da crkve i vjerske zajednice pomenute usluge obavljaju bez ikakve diskriminacije, a posebice nediskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja.
5. Crkve i vjerske zajednice na području obiteljskog, roditeljskog prava i prava djeteta mogu obavljati funkciju humanitarne, socijalne i zdravstvene pomoći, odgoja i obrazovanja sukladno odgovarajućim zakonima koji uređuju ta prava i materiju.
6. Javnoj je vlasti zabranjeno bilo kakvo uplitanje prilikom izbora, imenovanja ili smjenjivanja vjerskih velikodostojnika, uspostave strukture crkava i vjerskih zajednica ili organizacija koje vrše službu Božju i druge obrede.
7. Javno očitovanje vjere ili uvjerenja može biti ograničeno jedino na temelju zakona i sukladno međunarodnim standardima kada mjerodavni organ dokaže da je to neophodno u interesu javne sigurnosti, zaštite zdravlja, javnog morala, ili u svrhu zaštite prava i sloboda drugih osoba sukladno međunarodnopravnim standardima. Crkve i vjerske zajednice imaju pravo priziva na ovu odluku. Prizivni organ, prije donošenja odluke po prizivu, mora zatražiti od Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine mišljenje u svezi sa slučajem zabrane javnog očitovanja vjere ili uvjerenja.

Članak 15.

1. Pitanja od zajedničkog interesa za Bosnu i Hercegovinu i neku ili više crkava i vjerskih zajednica mogu se uređivati i sporazumom koji zaključuje Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara, vlade entiteta i crkva, odnosno vjerska zajednica.
2. Za provedbu ovoga zakona i drugih propisa kojima se uređuju odnosi između države i crkava i vjerskih zajednica, kao i drugih pitanja značajnih za položaj i djelovanje crkava i vjerskih zajednica, u Zakonu o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine kao mjerodavno ministarstvo za odnose sa crkvama i vjerskim zajednicama određuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

Članak 16.

1. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo pravde) donosi propise o uspostavi i vođenju jedinstvenog registra za upis svih crkava i vjerskih zajednica, njihovih saveza i organizacijskih oblika za koje to zatraži crkva i vjerska zajednica.

2. Registar iz prethodnog stavka vodi Ministarstvo pravde.
3. Crkve i vjerske zajednice, odnosno pravne osobe unutar njih iz članka 8. st. 2., 5. i 6. u prijavi za upis u registar daju sljedeće podatke:
 - o nazivu pravne osobe;
 - o sjedištu pravne osobe;
 - o službi osobe ovlaštene za zastupanje pravne osobe;
 - o pečatu i štambilju, koje u svom djelovanju koristi pravna osoba.
4. Neregistrirana, odnosno nova crkva i vjerska zajednica, pored podataka iz prethodnoga stavka, u prijavi podnosi podatke iz članka 18. ovoga zakona.

Članak 17.

1. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice ima pravo i obvezu svim državnim, entitetskim, županijskim i općinskim vlastima ukazati na slučajeve kršenja prava na slobodu vjere, te zahtijevati poduzimanje zakonom propisanih mjera kojima se sprečavaju takva kršenja.
2. Organ vlasti, kojem se obrati Ministarstvo iz prethodnoga stavka, dužan je u roku od sedam dana izvijestiti Ministarstvo o mjerama zaštite ugrožene slobode vjere.
3. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice kontaktira i surađuje sa svim registriranim, i onim koje se spremaju za registraciju, crkvama i vjerskim zajednicama i raspravlja o svim pitanjima koja se odnose na slobodu vjere i pravni položaj crkava i vjerskih zajednica sukladno Ustavu, međunarodnim konvencijama i ovom zakonu.

V - Osnivanje novih crkava i vjerskih zajednica

Članak 18.

1. Novu crkvu ili vjersku zajednicu može osnovati 300 punoljetnih državljana Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo entitetsko državljanstvo. Pod istim ili sličnim imenom postojeće crkve ili vjerske zajednice ne može se osnovati nova crkva ili vjerska zajednica. Nitko ne može, bez suglasnosti mjerodavne vlasti crkve ili vjerske zajednice, koristiti njene službene simbole, znamenja i atribute.
2. Pismena prijava o osnivanju crkve ili vjerske zajednice podnosi se Ministarstvu pravde, a treba sadržavati:
 - Statut crkve ili vjerske zajednice iz kojeg je vidljiv sadržaj i način ispovijedanja vjere, obavljanja vjerskih obreda, područja i način djelovanja;
 - Dokument o njezinom službenom vjerskom naučavanju;
 - Potpise 300 građana-sljedbenika (ime i prezime, dan i mjesto rođenja, sadašnja adresa, jedinstveni matični broj i svojeručni potpis);
 - Odluku o osnivanju, usvojenu od najmanje 30 osnivača crkve ili vjerske zajednice, ime i prezime predstojnika crkve ili vjerske zajednice, njegova zamjenika ili drugih predstavnika ovlaštenih da zastupaju crkvu ili vjersku zajednicu pred državnim organima.
3. U roku od 30 dana nakon podnesene prijave o osnivanju crkve ili vjerske zajednice, Ministarstvo pravde donosi rješenje o upisu u registar crkava i vjerskih zajednica.
4. Ministarstvo će, razmatrajući zahtjeve iz prethodnih stavaka ovog članka, poštivati pravo svake crkve i vjerske zajednice na samostalnost u organizaciji vlastitih poslova pod uvjetom da se to uredi sukladno ustavnim odredbama, ovom zakonu i međunarodnom pravu.

5. Ministarstvo može odbiti zahtjev za registraciju samo ako ocijeni da su sadržaj i način obavljanja vjerskih obreda i drugih očitovanja vjere protivni pravnom poretku, javnom moralu ili štete životu i zdravlju ili drugim pravima i slobodama vjernika i građana.
6. Ako ni u roku od 60 dana Ministarstvo ne donese rješenje o upisu u registar, nova crkva ili vjerska zajednica smatrat će se registriranom istekom 60 dana nakon nadnevkva podnošenja prijave za registraciju crkve ili vjerske zajednice. Pravna osobnost ima pravnu snagu od dana donošenja rješenja o registraciji.
7. Protiv registracije, učinjene na način predviđen prethodnim stavkom ili odbijanja registracije nove crkve, odnosno vjerske zajednice, podnositelj prijave ili registrirana crkva, odnosno vjerska zajednica, mogu uložiti priziv Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na registraciju crkve ili vjerske zajednice, koje donosi konačno rješenje o registriranju ili odbija registracije. Priziv se može temeljiti i na razlozima da se legalizacijom dotične crkve ili vjerske zajednice krše odredbe Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezinih protokola, kao i odredbe iz drugih međunarodnih ugovora koje se odnose na slobodu vjere i druge slobode i prava.
8. Protiv konačnog rješenja spor se može pokrenuti u roku od tri mjeseca pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Članak 19.

Savezi crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini

1. Dvije ili više crkava i vjerskih zajednica iz Bosne i Hercegovine mogu osnivati saveze crkava i vjerskih zajednica.
2. Savezi se ustanovljuju sporazumom, izjavom ili drugim dokumentom u kojem su pobrojani osnivači, definirani ciljevi osnivanja saveza, način osnivanja zajedničke upravljačko-predstavničke strukture, vrijeme na koje je osnovana.
3. Savezi crkava ili vjerskih zajednica, koji su ustanovljeni na temelju članka 19.2, upisom u registar, imaju status pravne osobe.

VI - Prijelazne i završne odredbe

Članak 20.

1. Ministarstvo mjerodavno za odnose sa crkvama i vjerskim zajednicama, u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ovoga zakona, donijet će uputu radi provedbe ovoga zakona.
2. Stupanjem na snagu ovoga zakona prestaje važiti Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 36/76).

Članak 21.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".